

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки і торгівлі

Затверджую

Декан факультету економіки та управління

Тетяна Данилюк

ПРОГРАМА
комплексного державного екзамену з фахових дисциплін
підготовки бакалаврів
(термін навчання - 3 роки 10 місяців)
спеціальності 051 «Економіка»
на базі повної загальної середньої освіти

Розглянуто та затверджено на засіданні
Кафедри економіки і торгівлі
Протокол № 5 від 1.12.2023р.

Луцьк 2024

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОПИС КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика державного екзамену
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки 051 «Економіка», ОПП «Аналітична економіка» Бакалавр	Рік навчання 4
		Семестр 8-ий
		Форма контролю: усний

2. АНОТАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Державна атестація випускників спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Аналітична економіка» ставить за мету встановити відповідність рівня отриманої студентами вищої освіти вимогам стандартів підготовки бакалавра з економіки, освітньо-професійної програми аналітичної економіки Державна атестація здійснюється державною екзаменаційною комісією. Державна екзаменаційна комісія є єдиною для денної форми навчання. До складу комісії входять голова і члени комісії. Голова Державної екзаменаційної комісії призначається з числа провідних спеціалістів і високопрофесійних фахівців відповідної спеціалізації. Члени Державної екзаменаційної комісії призначаються з числа професорсько-викладацького складу кафедри економіки і торгівлі. Усі засідання Державної екзаменаційної комісії протоколюються секретарем і підписуються головою і членами Державної екзаменаційної комісії.

Відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки державна атестація бакалаврів спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» проводиться у формі комплексного державного екзамену з фахових дисциплін.

Метою державної атестації є визначення рівня засвоєння студентами нормативних освітніх компонентів циклу професійної підготовки, а саме: «Теорія економічної науки», «Мікроекономіка», «Аналітична економіка», «Макроекономіка», «Історія економіки та економічної думки», «Економіка галузевих ринків», «Економічна політика».

Інформаційною базою для формування засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньо-професійної підготовки є змістові модулі за програмами освітніх компонентів, що формують систему компетенцій бакалавра і виносяться на державну атестацію.

Обов'язковою умовою допуску є здача усіх заліків та екзаменів.

Програма комплексного державного екзамену з фахових дисциплін сформована з виконанням зазначених вимог, включає перелік освітніх компонентів, анотацію кожної з тем освітніх компонентів, список рекомендованої для підготовки літератури, перелік питань та завдань.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні компетентності.

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку

суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності.

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання

ПРН.1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН.2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового

способу життя.

ПРН.3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН.4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН.5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН.6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН.7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН.8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН.9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН.10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН.11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН.12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН.13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН.14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН.15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН.16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН.17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН.18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН.19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН.20. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

ПРН.21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН.22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН.23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН.24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

4. ЕТАПИ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХОВИХ

ДИСЦИПЛІН

Засобами оцінювання рівня професійних знань, умінь та навичок бакалаврів, ступеня сформованості їх професійних компетенцій є теоретичні питання, та практичні теоретично-аналітичні завдання. Відповідно, комплексний державний екзамен з фахових дисциплін складається з шести етапів:

I етап – теоретична частина, передбачає відповіді на теоретичне питання, яке передбачене силабусом з освітнього компонента: «Теорія економічної науки»,

II етап – теоретична частина, передбачає відповіді на теоретичне питання яке передбачене силабусом з освітнього компонента: «Макроекономіка»,.

III етап – теоретична частина, передбачає відповіді на теоретичне питання яке передбачене силабусом з освітнього компонента «Історія економіки та економічної думки».

IV етап – теоретична частина, передбачає відповіді на теоретичне питання яке передбачене силабусом з освітнього компонента «Економічна політика».

V етап – теоретично-прикладна частина передбачає виконання теоретично-аналітичного завдання з освітнього компонента «Мікроекономіка»,. «Аналітична економіка».

V етап - теоретично-прикладна частина передбачає виконання теоретично-аналітичного завдання з освітнього компонента «Економіка галузевих ринків».

Екзаменаційні білети складаються із п'яти частин: трьох теоретичних, та двох теоретично-аналітичних завдань.

5. АНОТАЦІЇ ДИСЦИПЛІН

ТЕОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Предметом вивчення освітнього компонента є теоретичні, методичні та практичні основи теорії економічної науки.

Метою вивчення освітнього компонента є формування системи теоретичних знань, прикладних вмінь та навичок щодо формування у здобувачів освіти наукового світогляду і глибоких знань з теоретичних основ функціонування економічних систем мікро, макро, мезо та мега рівнів.

Змістове наповнення освітнього компонента. Методологія економічної науки,. Економічна система та їх типи. Товарне виробництво, основи ринкової економіки. Підприємництво, як суб'єкт господарювання. Інвестиційні ресурси та їх кругообіг. Ринок праці. Ринок капіталу. Ринок природних ресурсів в контексті перерозподілу факторних доходів. ВВП та методи його обчислення. Державний бюджет та його види. Фінансово-бюджетне, грошово-кредитне та соціальне регулювання економічних процесів в державі. Світовий ринок, його структура та закономірності виникнення. Глобалізація світо-господарських процесів.

Рекомендована література.

1. Економічна теорія: Політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича; Київ. нац. ун-тім. Т. Шевченка. К, 2017. 710 с.

2. Економічна теорія: навч. посібник у 2 ч. / за ред.: Н. Г. Ушакова, О. А.Кулініч, Л. М. Зарецька. Х.: Монограф, 2018. Частина II. 219 с.

3. Кадала В. В. Основи економічної теорії: навч. посіб. / за заг. ред.: В. М. Бесчастного. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2019. 308 с.

4. Основи економічної теорії : навч. посібник / за ред.: І. В. Кокарев. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 100 с.

5. Чепінога В. Г. Економічна теорія. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 656 с.

6. Якобчук В. П. Економічна теорія: навч. посіб. Житомир: ЖНАЕУ, 2020. 450 с

МАКРОЕКОНОМІКА

Предметом вивчення освітнього компонента є економічна система та економіка країни в цілому.

Метою вивчення освітнього компонента є формування системи теоретичних знань, прикладних вмінь і навичок щодо розкриття економічної сутності макроекономічних явищ і

процесів, закономірностей функціонування економічної системи, особливостей економічної поведінки основних економічних агентів, механізму впливу економічної політики на національне господарство з врахуванням сучасних трендів розвитку національної та глобальної економіки.

Змістове наповнення освітнього компонента Макроекономіка як наука. Макроекономічна модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Система національних рахунків та її основні показники. Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Циклічність як форма економічного розвитку. Зайнятість та безробіття в національній економіці. Ринок праці. Інфляційні процеси. Товарний ринок. Грошовий ринок. Попит на гроші. Пропозиція та рівновага на ринку грошей. Споживання, заощадження та інвестиційні витрати. Сукупні витрати й ВВП. Держава в системі макроекономічного регулювання. Монетарна політика. Фіскальна політика та бюджетний дефіцит. Модель IS-LM у закритій економіці. Соціальна політика та розподіл доходів у суспільстві. Міжнародна торгівля. Обмінні курси та валютна політика. Моделі загальної макроекономічної рівноваги у відкритій економічній системі. Економічне зростання.

Рекомендована література.

1. Аналітична економія. Макроекономіка і мікроекономіка за ред. С.М. Панчишина. Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. К, 2018. 723 с.
2. Базилінська О.Я. Макроекономіка: навчальний посібник. К 2017. 442 с.
3. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Макроекономіка: навчальний посібник. К 2020. 672 с.
4. Макроекономіка: навчальний посібник / за ред. В. Базилевича. К. 2018. 703 с.
5. Савченко А.Г. Макроекономіка: підручник. К. 2018. 441 с.

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Предметом вивчення освітнього компонента є теоретичні, методичні та практичні аспекти історії економіки та економічної думки.

Метою вивчення освітнього компонента є формування системи теоретичних знань, прикладних вмінь та навичок щодо формування у здобувачів освіти наукового світогляду і глибоких знань формування економічних поглядів, економічних теорій від найдавніших часів до сьогодення.

Змістове наповнення освітнього компонента. Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав Стародавнього Сходу і античного світу. Становлення та розвиток феодальної системи господарства. Генеза капіталізму та мануфактурний період його розвитку. Епоха переходу до індустріального суспільства. Господарство провідних країн світу в період монополістичного капіталізму. Основні тенденції у світовій економіці в міжвоєнний період. Економічний розвиток провідних центрів світового капіталістичного господарства після Другої світової війни. Постіндустріальна революція у провідних країн світу: результати та наслідки. Характерні риси економічної думки стародавнього світу та середньовіччя. Меркантилізм як напрям економічної думки. Виникнення класичної політичної економії та її еволюція в Англії. Еволюція класичної політичної економії в кінці XVIII–XIX ст. Критика класичної політекономії. Соціалістичні економічні вчення. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Маржиналізм. Історична школа та соціальний напрям у політичній економії. Кейнсіанство та його еволюція в різних країнах. Інституціоналізм. Сучасний інституціональний напрям. Еволюція економічної думки в сучасному світі, неолібералізм.

Рекомендована література.

1. Базилевич В.Д., Гражевська Н.І., Гайдай Т.В. (2018). Історія економіки та економічної думки: підручник. За ред. В.Д. Базилевича. К. Знання. 775 с.
2. Богиня Д.П., Краус Н.М., Манжура О.В. (2010). Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. (модульний варіант). Хмельницький. ХНУ. 428 с.
3. Вебер М. (2018). Протестантська етика і дух капіталізму. Пер. з нім. Олександр Погорілий. Київ. Наш формат. 215 с.

4. Економічна теорія (історія економіки та економічної думки, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка) (2020): у 2-х ч.. Ч. 1: Історія економіки та економічної думки, політекономія: навч. посіб.; за ред. М.М.Теліщука. Університет ДФС України. Ірпінь. 544 с.

5. Історія економіки та економічної думки: від ранніх цивілізацій до початку ХХ ст. (2011). За ред. В.В. Козюка, Л.А. Родіонової. К. Знання. 566 с.

6. Історія економіки та економічної думки: ХХ ст. – початок ХХІ ст. (2011). За ред. В.В. Козюка, Л.А. Родіонової. К. Знання. 582 с.

7. Історія економічних вчень (2018): підручник. За ред. Тарасевича В.М., Петруні Ю.Є. К. “Центр учбової літератури”. 352 с.

АНАЛІТИЧНА ЕКОНОМІКА

Предметом вивчення освітнього компонента «Аналітична економіка» є економічна діяльність суб'єктів господарювання. її чинники, основні напрями господарської діяльності суб'єктів господарювання та підготовка аналітичних звітів.

Метою вивчення освітнього компонента є формування системи теоретичних знань, аналітико-прикладних вмінь та навичок методичних підходів до аналізу економічної активності домогосподарств, підприємств, державного сектору. Ключові економічні показники господарської діяльності населення, підприємств, урядових інституцій. Параметри оцінювання ефективності функціонування національної економіки, економіки міста та територіальних громад. Алгоритм підготовки та презентації аналітичних звітів

Змістове наповнення освітнього компонента Сутність та особливості аналітичної економіки. Аналітичний звіт. Аналіз економічної активності суб'єктів господарювання Представлення аналітичного звіту. Оцінка конкурентного середовища та галузевої структури економіки. Оцінка інвестиційного клімату. Аналіз соціальної складової економіки Аналіз тіньової економіки Економічний аналіз політики . Оцінка інтеграції національної економіки у міжнародний простір Параметри оцінки економіки міста та територіальних громад.

Рекомендована література.

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник. Кн. 1. Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. К. Знання, 2020. 648 с.

2. Єлісеєва О. Удосконалення механізму інноваційного розвитку суб'єктів національної економіки України. К. Центр навчальної літератури, 2017. 250 с.

3. Карінцева О. Реструктуризація національної економіки України в умовах сталого розвитку. К. Університетська книга, 2018. 349 с.

4. Краус Н. Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін. К. Центр навчальної літератури, 2020. 596 с.

5. Мельникова В.І. Національна економіка. К. Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.
2. Національна економіка: навчальний посібник/за ред. В.М.Тарасевича. К. ЦУЛ,2014.280 с.

6. Національна економіка: навчальний посібник / за ред. В.П. Решетіло. Х. ХНАМГ. 2012. 386 с.

7. Чернявська О.В. Національна економіка. К. Алерта, 2018. 502 с.

8. Якобчук В., Симоненко Л., Довженко В. Економіка публічного сектору. К. Ліра.К, 2021. 496 с.

МІКРОЕКОНОМІКА

Предметом вивчення освітнього компонента є вивчення базових понять та моделей мікроекономіки. яка розкриває особливості функціонування основних елементів ринкового

механізму. аналізує механізм встановлення часткової рівноваги, види еластичності попиту та пропозиції, теорії поведінки споживача та фірми. визначає основні види витрат підприємства та особливості функціонування ринкових структур (досконалої конкуренції, чистої монополії, олігополії, монополістичної конкуренції). характеризує специфіку розвитку ринку ресурсів та встановлення загальної рівновага.

Метою вивчення освітнього компонента «Мікроекономіка» є системні знання про економічну поведінку суб'єктів господарювання – домогосподарства та підприємства. процеси економічного вибору, який здійснюють суб'єкти господарювання для досягнення своїх цілей в умовах обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання. Завдання -формування знань та практичних навиків механізму функціонування економічних суб'єктів і вибору ними раціональних рішень, що дозволяють досягти максимального результату за мінімальних витрат та обмежених ресурсів..

Змістове наповнення освітнього компонента .Предмет і методи мікроекономіки Аналіз попиту та пропозиції Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага Еластичність попиту та пропозиції Теорія граничної корисності та поведінка споживача. Мікроекономічна модель підприємства Варіація факторів виробництва та оптимум товаровиробника Витрати і доходи підприємства Витрати виробництва та прибуток, види витрат та їх взаємозв'язок з прибутком .Ринок досконалої конкуренції Монопольний ринок Ринок монополістичної конкуренції Олігополія Ринок факторів виробництва Загальна ринкова рівновага і економіка добробуту .Інституціональні аспекти ринкового господарства

Рекомендована література.

- 1 Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: за ред. С. Панчишина. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ. 2018. 437 с.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. Мікроекономіка і макроекономіка: підручник. К. Основи, 2018. 518 с.
3. Мікроекономіка: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. К. Знання, 2018. 679 с.
4. Мікроекономіка: навчальний посібник / за ред. В.В. Козюка та ін. Тернопіль. 2017. 496 с.
5. Мікроекономіка: підручник / за ред. А.П. Наливайка. Київ. 2019. 446 с.
6. Наливайко А.П., Прохоров Є.В. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка. Київ., 2018. 522 с.
7. Піндайк Р.С., Рубінфелд Д.Л. Мікроекономіка. Київ: Основи, 2018. 646 с.
8. Acemoglu D., Laibson D., List J. Microeconomics. London: Pearson, 2019. 514 p.
9. Colander D. Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 624 p.
10. Frank R.H., Bernanke B.S. Principles of Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 480 p.

ЕКОНОМІКА ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ

Предметом вивчення освітнього компонента є сучасні шляхи економічного розвитку галузевих ринків в умовах зміни ринкового середовища для вирішення проблем ефективного господарювання, господарський вибір економічних суб'єктів та їх економічну поведінку в умовах зміни галузевої політики.

Метою вивчення освітнього компонента є формування знань про економічні закони, принципи, моделі вплив зовнішнього і внутрішнього середовища, на функціонування галузевих ринків її окремих суб'єктів. економічного, теоретичного та практичного аналізу регулювання поведінки в умовах зміни конкуренції галузевих ринків

Змістове наповнення освітнього компонента Мікроекономічний аналіз ринкового середовища: сутність, види, необхідність застосування Аналіз ринку і галузі Фірма в теорії

організації ринків Галузеві бар'єри економіки Ринки з монопольною владою Моделі ринків з різною конкуренцією Вертикальна інтеграція та вертикальні обмеження Продуктова диференціація Теорія домінуючої фірми Мікроекономічний аналіз стратегічної взаємодії домінуючих фірм на ринку Цінова дискримінація : шляхи прикладного аналізу Асиметрія інформації і ринок Державна галузева політика. Перспективи розвитку галузевих ринків в сучасних умовах

Рекомендована література.

1. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. № 2210-III (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

2. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.1996 р, «236/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/236/96-%D0%B2%D1%80>

3. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 : Національний класифікатор України [Електронний ресурс] : Режим доступу <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/pereliki-/128651.html>

4. Лагутін В., Герасименко А. Галузеві ринки в економічній системі XXI століття.// Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2019. №3. С.5-15

5. Ігнатюк А.І. Економіка галузевих ринків: навчальний посібник К. ВПЦ "Київський університет", 2018. 448 с.

6. Ігнатюк А. Вертикально-інтегровані структури на галузевих ринках України.// Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2009. №5 (109). С. 19-23.

7. Управління у сфері економічної конкуренції: Навчальний посібник у 2 томах. Том 1. В.Д.Лагутін, А.Г. Герасименко, Л.С. Головка та ін.; За ред. А.Г.Герасименко. К. Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2018. 480 с.

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Предметом вивчення освітнього компонента є сучасні особливості та шляхи економічної політики отримання уявлення про цілі, методи, результати економічної політики, її особливості на різних етапах розвитку економіки України.

Метою вивчення освітнього компонента є формування знань про сутність, шляхи та механізми економічної політики України. обґрунтування доцільності запроваджених реформ та перспектив розробки, реалізації та коректування економічної політики щодо вирішення актуальних проблем в економіці країни.

Змістове наповнення освітнього компонента Державне регулювання економіки: необхідність та сутність економічної політики Основні типи економічних систем та їх регулювання . Теоретичні основи економічної політики сучасної ринкової економіки Формування , розробка та реалізація економічної політики Цілі та стратегія економічної політики на всіх етапах її реалізації Економічна політика в державному та приватному секторі економіки Структурна та інвестиційна політика: взаємозв'язок та реалізація Фіскальна політика та її місце в регулюванні економіки Грошово- кредитна політика та розвиток економіки Економічна політика у соціальній сфері та соціальний захист в умовах розвитку ринкової економіки Зовнішньоекономічна політика та розвиток економіки. .

Рекомендована література.

1. Гриценко А. А. Методологія дослідження трансформації економічних функцій держави в умовах глобалізації. // Економіка України. 2021. № 7. С. 5–13.
2. Уманців Ю. М., Міняйло О. І. Економічна політика держави за умов глобальних трансформацій.// Економіка України. 2018. № 9. С. 37–49.
3. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є. Теоретичні основи економічної політики : навчальний посібник. К. : ФОП Гуляєва В. М., 2019.306 с.
4. Третяк Г. С., Бліщук К. М. Державне регулювання економіки та економічна політика [Текст] : навч. посіб. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018.128 с.
5. Ушакова Н Г., Зарецька Л. М. Державне регулювання економіки [Текст] : навч. метод. посібник. Х. : ХДУХТ, 2018. 225 с.
6. Чинники і тренди економічного зростання в Україні: кол. монографія / за ред. М. І. Скрипниченко. Київ: ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України», 2018. 386 с.

6. ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Теоретичні питання

1. Економічна система: суть, структура і типи.
2. Виробництво і проблема економічного вибору.
3. Потреби та інтереси в економіці.
4. Ринок і ринкова система господарювання.
5. Закон грошового обігу і проблеми інфляції.
6. Інфляція: причини, форми, типи і наслідки.
7. Ринковий попит і ринкова пропозиція: механізм взаємодії.
8. Сучасна конкуренція: суть, форми та наслідки.
9. Ринок праці. зайнятість і безробіття.
10. Кредитно-банківська система: суть і структура.
11. Ринок природних ресурсів: закономірності виникнення, суть і механізм функціонування.
12. Світове господарство: його сутність та структура.
13. Міжнародна економічна інтеграція.
14. Міжнародні валютно-фінансові організації.
15. Інструменти і методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
16. Економічні наслідки глобальних екологічних проблем.
17. Економіка – основа розвитку людського суспільства.
18. Еволюція предмету т політекономії та його виклад різними школами..
19. Методи політекономії та шляхи їх використання.
20. Класифікація потреб. Закон зростаючих потреб та його застосування.
21. Макроекономічна модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів.
22. Система національних рахунків та її основні показники.
23. Валовий внутрішній продукт та методи його обчислення.
24. Реальні та номінальні величини. Цінові індекси.
25. Причини виникнення та види інфляції. Крива Філіпса.
26. Циклічність як форма економічного розвитку.
27. Безробіття як порушення макроекономічної рівноваги. Закон Оукена.
28. Сукупний попит та його чинники.
29. Сукупна пропозиція: кейнсіанський і класичний підходи.
30. Модель AD – AS як базова модель економічної рівноваги.
31. Створення грошей банківською системою. Грошовий мультиплікатор.

32. Споживання та чинники, які його визначають. «Загадка споживання».
33. Заощадження як функція доходу. Парадокс ощадливості.
34. Сукупні витрати і потенційний ВВП. Рецесійний та інфляційний розриви.
35. Бюджет та бюджетний дефіцит.
36. Державний борг та державний бюджет.
37. Суть і види фіскальної політики. Автоматичні стабілізатори.
38. Інструменти та види монетарної політики.
39. Розподіл доходів у суспільстві. Крива Лоренца.
40. Інструменти міжнародної торгівлі. Платіжний баланс
41. Економічну політика: сутність, особливості і функції.
42. Теоретична база економічної політики. Концепції економічної політики.
43. Базова теорія економічної політики Тінбергена.
44. Теорія суспільного вибору Дж. Б'юкенена та К. Ерроу.
45. Інститути формування і реалізації економічної політики.
46. Розроблення і реалізація економічної політики. Групи інтересів.
47. Суть та способи економічного прогнозування. Класифікація прогнозів.
48. Економічне прогнозування в регулюванні економіки.
49. Господарство Київської Русі та Галицько-волинського князівства
50. Аналітичний звіт: суть, принципи побудови та оформлення.
51. Форми економічної активності домогосподарств.
52. Форми економічної активності підприємств.
53. Форми економічної активності державного сектору.
54. Показники оцінки конкурентного середовища.
55. Показники оцінки галузевої структури економіки.
57. Оцінка інвестиційного клімату.
58. Економічне вчення А. Сміта.
59. Економічне вчення Дж. Кейнса.
60. Економічні погляди М. Туган-Барановського.

Теоретично-аналітичні завдання

1. Визначити загальну характеристику та аналіз ринкових структур (на прикладі).
2. Проаналізувати взаємодію попиту та ціни, закон попиту, вплив нецінових факторів на попит на окремому ринку.
3. Проаналізувати пропозицію та ціну, закон пропозиції, вплив нецінових факторів на пропозицію на ринку туристичних послуг.
4. Визначити шляхи досягнення ринкової рівноваги, способи її балансу та порушення (на прикладі).
5. Проаналізувати цінову еластичність попиту та її види на ринку енергоносіїв.
6. Проаналізувати цінову еластичність пропозиції та її види на ринку сільськогосподарської продукції.
7. Проаналізувати бюджетні обмеження споживача в умовах виходу з кризи.
8. Проаналізувати споживання за кардиналістською та ординалістською моделями (на прикладі).
9. Охарактеризувати механізм дії ефекту доходу та заміни (на прикладі).
10. Проаналізувати ризикові ситуації під час прийняття рішень в умовах досконалої конкуренції.
11. Проаналізувати витрати виробництва і прибутків в умовах зростання економіки.

12. Проаналізувати факторний перерозподіл в умовах становлення та розвитку ринкової економіки.
13. Проаналізувати досягнення рівноваги конкурентного ринку праці на прикладі ринку праці.
14. Проаналізувати шляхи досягнення рівноваги моносонічного ринку праці (на прикладі).
15. Проаналізувати конкуренцію та монополію, як ідеальні типи ринкової структури.
16. Охарактеризувати недосконалу конкуренцію та олігополію, як реальні типи ринкових структур (на прикладі).
17. Охарактеризувати причини диференціації ставки заробітної плати в умовах розвитку ринкової економіки.
18. Проаналізувати ринкове середовище підприємства в сучасних умовах господарювання (на прикладі).
19. Охарактеризувати тенденції розвитку грошової системи, її складові та структуру, інфляцію, дефляцію в сучасних умовах розвитку економіки.
20. Проаналізувати нерівномірність розподілу доходів у суспільстві (на прикладі).
21. Визначити особливості ринку і галузі. Критерії класифікації ринкових структур.
22. Охарактеризувати етапи аналізу структури ринку (галузі).
23. Визначити домінуючі в галузі економічні характеристик окремого господарюючого суб'єкта, їх стратегічне значення.
24. Аналіз (на прикладі) конкурентних сил на ринку.
25. Порівняльна характеристика (на прикладі) основних концепцій фірми: технологічної, контрактної, стратегічної.
26. Класифікація (на прикладі) внутрішніх структур фірми.
27. Види фірм за типами внутрішньої структури на прикладі харчової промисловості.
28. Запропонувати альтернативні моделі поведінки фірми на ринку.
29. Охарактеризувати джерела монопольної влади та актори підтримки монопольної влади на ринку.
30. Проаналізувати шляхи максимізації прибутку монополії.
31. Охарактеризувати галузі природної монополії та особливості технології і стратегії природних монополістів на ринку.
32. Показники визначення монопольної влади. Охарактеризувати взаємозв'язок між індексами монопольної влади.
33. Методика визначення (на прикладі) монопольного становища фірми на ринку
34. Теоретичні аспекти концентрації виробництва та основні підходи до її визначення.
35. Показники концентрації ринку: а) індекс концентрації; б) індекс Херфіндаля-Хіршмана; в) індекс ентропії; г) дисперсія ринкових часток і логарифмів ринкових часток; д) індекс Джині.
36. Запропонувати шляхи та види вертикального контролю (на прикладі)..
37. Проаналізувати вертикальну інтеграцію та її результати (на прикладі)..
38. Визначити вертикальні обмеження та їх наслідки. (на прикладі)..
39. Проаналізувати проблеми контролю над ринковою ціною. (на прикладі)..
40. Запропонувати продуктову диференціацію та шляхи розвитку ринку.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Оцінювання відповідей здійснюється окремо за кожен теоретичну частину, та теоретично-практичну частину (теоретично-аналітичне завдання). Сумарна оцінка

визначається за методикою, представленою нижче, та становить **максимально 100 балів**.

При оцінці кожного теоретичного питання здобувач освіти отримує максимальну оцінку **20 балів**, що **становить максимально 60 балів за три теоретичні питання**.

При оцінці теоретично-практичної частини за правильно розв'язане теоретично-аналітичне завдання здобувач освіти отримує **20 балів** та відповідно – **максимально 40 балів**,

Таким чином, за всі правильно розв'язані шість частин оцінка може становити **максимально 100 балів**.

Оцінки, виставлені ДЕК, не можуть бути оскаржені чи змінені.

Таблиця 2

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка	
	для екзамену	Характеристика
90 – 100	відмінно	відмінно – відмінне виконання з незначними помилками
82 – 89	дуже добре	добре (дуже добре) – виконання вище середніх стандартів, але з деякими помилками
75 - 81	добре	добре – в цілому змістовна робота, але зі значними помилками
67 -74	задовільно	задовільно – виконано чітко, але зі значними недоліками
60 - 66	достатньо	задовільно (достатньо) – виконання відповідає мінімальним вимогам
1 – 59	незадовільно	незадовільно – виконання не відповідає мінімальним вимогам

Загальна оцінка **«відмінно» (90 – 100 балів)** виставляється у разі повної, обґрунтованої відповіді на теоретичні питання, 90-100 % правильних отриманих результатів теоретично-аналітичних завдань, підкріплених аналізом та належними висновками.

Загальна оцінка **«добре» (75 – 89 балів)** виставляється за умов правильної, але не вичерпно повної відповіді на теоретичні питання, 75-89 % правильних відповідей на теоретично-аналітичне завдання виконані в цілому правильно і підсумовані правильним висновком, однак можуть бути наявні дрібні неточності, пропущені деякі проміжні пояснення та обґрунтування.

Загальна оцінка **«задовільно» (60 – 74 балів)** передбачає цілком прийнятну відповідь на теоретичні питання, проте таку, що не демонструє розуміння всіх можливих аспектів, особливостей, понять, чинників, які впливають на економічне явище, чи процес, що розглядається. Теоретично - аналітичне завдання містять деякі неточності у формулах розрахунку, порушена послідовність здійснення окремих етапів аналізу, допущені деякі чисельні прорахунки. Або ж в цілому правильний хід розгляду не підкріплений належним обґрунтуванням та особливо кінцевим висновком. Не продемонстровано глибокого знання принципів наукового дослідження та функціонування освітнього процесу у відповідях на творчі завдання.

Загальна оцінка **«незадовільно» (1 – 59 балів)** передбачає незадовільну відповідь на теоретичні питання, тобто таку, що демонструє нерозуміння можливих аспектів, чинників, які впливають на економічне явище чи процес, що розглядається. теоретично-аналітичне завдання містить значні неточності у формулах розрахунку, порушена послідовність здійснення окремих етапів аналізу, допущені чисельні прорахунки. Хід розв'язання не підкріплений належним обґрунтуванням та кінцевим висновком. Не продемонстровано знання принципів наукового дослідження та функціонування освітнього процесу у відповідях на теоретичні питання та теоретично-аналітичні завдання.